

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Πολιτική Οικονομία Ι: Μακροθεωρία και Πολιτική

Ενότητα 1: Εισαγωγή

Νίκος Κουτσιαράς

σε συνεργασία με τους Κυριάκο Φιλίνη και Σάκη Μανούζα

Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης

ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Burda, M. - Wyplosz, Ch. (2007) *Ευρωπαϊκή Μακροοικονομική*, Τόμος Α', Gutenberg, Αθήνα

Krugman, P. - Wells, R. (2009) *Μακροοικονομική*, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη

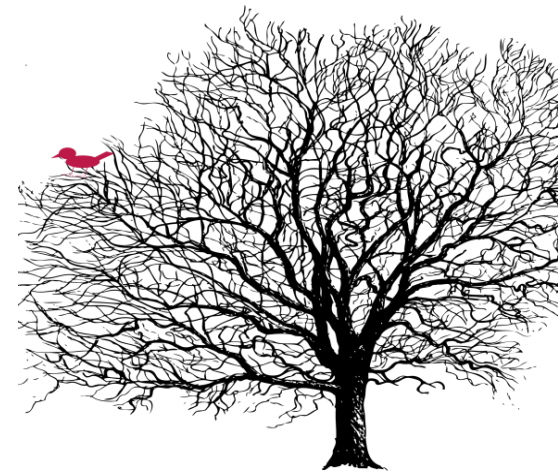
Mankiw, N. G. - Taylor, M. P. (2010) *Αρχές Οικονομικής Θεωρίας*, Τόμος Β', Gutenberg, Αθήνα

Samuelson, P. - Nordhaus, W. (2000) *Οικονομική*, Τόμος Β', Παπαζήσης, Αθήνα

Stiglitz, J. E. - Walsh, C. E. (2009) *Αρχές της Μακροοικονομικής*, Παπαζήσης, Αθήνα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πίνακας 1.1: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ

Επίπεδο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (\$ σε σταθερές τιμές, έτος βάσης 2010)										
Χώρες	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2014
Αργεντινή	7.438	7.960	8.405	6.838	6.200	7.975	8.557	9.000	11.238	12.054
Αυστρία	18.805	22.468	26.511	28.478	32.366	34.668	40.158	43.264	46.015	48.042
Γαλλία	20.047	23.438	27.097	28.533	32.459	33.590	37.508	39.454	39.528	39.779
Δανία	29.999	31.874	36.035	41.277	44.098	48.633	54.886	57.397	56.342	57.092
Ελλάδα	12.938	16.070	18.494	18.093	18.851	19.427	22.795	27.501	27.391	23.042
ΗΒ	16.387	18.004	19.613	21.675	25.154	27.905	32.989	37.329	36.818	38.242
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	151.513	107.250	116.879	79.960	67.940	60.763	60.752	62.135	57.766	60.748
ΗΠΑ	23.432	25.299	28.734	32.307	36.231	38.633	45.018	48.677	48.307	51.056
Ιαπωνία	17.914	20.919	24.762	29.531	36.833	38.955	40.150	42.294	43.049	44.383
Ιρλανδία	12.014	14.179	16.552	18.035	22.902	27.885	43.046	49.719	45.325	46.373
Ιταλία	17.124	19.317	23.639	25.577	29.829	31.502	34.328	35.284	33.860	31.967
Κίνα	202	265	341	502	738	1.163	1.732	2.686	4.459	5.949
Μεξικό	5.139	6.056	7.579	7.443	7.320	7.423	8.829	8.966	9.216	9.938
Μπουρκίνα Φάσο	296	322	344	371	368	376	445	509	567	648
Μπουρούντι	260	256	268	302	324	271	218	209	222	233
Ταϊβάν	2.047	2.828	4.229	5.327	7.759	10.475	12.980	15.116	18.199	20.223
Φινλανδία	18.031	21.858	25.182	28.123	32.632	30.911	38.600	43.490	45.078	45.136

Πηγή: United States Department of Agriculture /Economic Research Service

Ζητήματα μικροοικονομικής και μακροοικονομικής ανάλυσης (παραδείγματα)

Ζητήματα με τα οποία ασχολείται η μικροοικονομική ανάλυση	Ζητήματα με τα οποία ασχολείται η μακροοικονομική ανάλυση
Γιατί η ανεργία στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας είναι υψηλή;	Γιατί αυξήθηκε το ποσοστό ανεργίας στην οικονομία;
Γιατί οι αποδοχές των εργαζόμενων στις τράπεζες αυξήθηκαν το 2005;	Γιατί το μερίδιο μισθών στο ΑΕΠ μειώθηκε το 2005 σε σχέση με το 2004;
Γιατί αυξήθηκε η τιμή της βενζίνης κατά 10%;	Πού οφείλεται η αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών κατά 2%;
Τί επηρεάζει το επίπεδο και τη σύνθεση της κατανάλωσης ενός νοικοκυριού με ετήσιο εισόδημα €50.000,00; Τι προσδιορίζει την αποταμίευσή του;	Ποιές πολιτικές θα πρέπει να εφαρμόσει μια κυβέρνηση, προκειμένου να αυξήσει το επίπεδο συνολικής κατανάλωσης;
Ποιοί παράγοντες επηρεάζουν την απόφαση της επιχείρησης παραγωγής ηλεκτρικών ειδών του κυρίου Κ να διακόψει την παραγωγή;	Πού οφείλεται η μείωση των επενδύσεων;
Γιατί αυξήθηκαν οι προσλήψεις στις εταιρείες ανάπτυξης λογισμικού;	Ποιές πολιτικές πρέπει να εφαρμόσει μια κυβέρνηση, προκειμένου να αυξηθεί η παραγωγικότητα της εργασίας;

Οι στόχοι της μακροοικονομικής πολιτικής

- ✓ Υψηλό και αυξανόμενο επίπεδο εγχώριου προϊόντος (δηλαδή του πραγματικού ΑΕΠ) / οικονομική μεγέθυνση
- ✓ Υψηλή απασχόληση με χαμηλή ανεργία
- ✓ Σταθερό ή ήπια αυξανόμενο επίπεδο τιμών
- ✓ Εξομάλυνση οικονομικών διακυμάνσεων και καθοδήγηση της οικονομίας μακριά από σκοτεινές γωνίες
- ✓ Κοινωνικώς διατηρήσιμη οικονομική μεγέθυνση (μεγέθυνση με ένα κοινωνικώς αποδεκτό επίπεδο ανισοτήτων)

Τα εργαλεία της μακροοικονομικής πολιτικής

Δημοσιονομική Πολιτική, η οποία ασκείται μέσω των δημοσίων δαπανών και της φορολογίας. Οι κρατικές δαπάνες περιλαμβάνουν τις κρατικές αγορές (δαπάνες για αγορά προϊόντων και υπηρεσιών) και τις μεταβιβαστικές πληρωμές (δαπάνες χωρίς ανταποδοτικό χαρακτήρα). Οι φόροι επηρεάζουν: α) το διαθέσιμο εισόδημα των ατόμων και των επιχειρήσεων και κατ' επέκταση την αποταμίευση και την κατανάλωση και β) τις τιμές των προϊόντων-υπηρεσιών και των παραγωγικών συντελεστών και κατ' επέκταση τη συμπεριφορά των ατόμων και των επιχειρήσεων.

Νομισματική και Συναλλαγματική Πολιτική, η οποία ασκείται μέσω της διαχείρισης της προσφοράς χρήματος από τη νομισματική αρχή. Μια μεταβολή της προσφοράς χρήματος μπορεί να επηρεάσει, μεταξύ άλλων, τα επιτόκια, τη συναλλαγματική ισοτιμία και το επίπεδο των τιμών.

Πίνακας 1.2: Φάσεις μακροοικονομικής πολιτικής

1929	1939-1944	1939-1944	Χρυσή εποχή	1973	Στασιμο-πληθωρισμός	1983	Αντι-πληθωρισμός	1992	Παγκοσμιοποίηση	2008	Χρημ/τική κρίση	
Χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό κραχ α στις ΗΠΑ	Μείωση ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης	B' παγκόσμιος πόλεμος	Ανασυγκρότηση Ευρωπαϊκών οικονομιών	Κατάρρευση Bretton Woods και πετρελαϊκή κρίση	Χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης	B' πετρελαϊκή κρίση (1979)- Απουσία οικονομικού κρατισμού στη Γαλλία (1983)	Πληθωριστικές πιέσεις, χαμηλοί ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης	Απελευθέρωση διεθνούς εμπορίου (Γύρος Ουρουγουάης-ΠΟΕ)-ONE- Συνθήκη Μάαστριχτ	Αύξηση ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης	Χρηματοπιστωτική κρίση	Ραγδαία μείωση ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης	
	Υψηλή ανεργία				Υψηλός πληθωρισμός				Αντιπληθωριστικές πολιτικές		Περιορισμός πληθωριστικών πιέσεων	Αύξηση της ανεργίας
	Αμφισβήτηση ελεύθερης αγοράς				Ασταθείς συναλλαγματικές ισοτιμίες				Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά και πολιτική ανταγωνισμού		Δημοσιονομική πειθαρχία	Αποκλιμάκωση πληθωρισμού (αποπληθωρισμός)
	Ενίσχυση κρατικού παρεμβατισμού				Αδυναμία Κεϋνσιανής προσέγγισης αντιμετώπισης της κατάστασης				Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ζώνη μάρκου);		Ολοκλήρωση διεθνών αγορών, παγκοσμιοποίηση, Washington consensus, διεθνής και Ευρωπαϊκή οικονομική αλληλεξάρτηση	Υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα
	Μακροοικονομικές πολιτικές αντιμετώπισης της κρίσης (Keynes)				Εδραίωση του αναπτυξιακού και παρεμβατικού ρόλου του κράτους στην οικονομία				Εμφάνιση και σταδιακή εδραίωση φιλελεύθερης και μονεταριστικής πολιτικής οικονομίας		Χρηματοπιστωτικές και συναλλαγματικές κρίσεις (Μεξικό, Ευρώπη, ΝΑ Ασία, Ρωσία)	Μακροοικονομικές πολιτικές εξόδου από την κρίση, ρυθμιστικές παρεμβάσεις
					Ανοδος εμπορίου και διεθνών συναλλαγών							
					Πλαισιωμένος καπιταλισμός							

Η μακροοικονομική πολιτική μετά την κρίση

Με αφορμή την πρόσφατη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση ξεκίνησε ένας «πλούσιος» διάλογος για το ρόλο της μακροοικονομικής πολιτικής. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στο σταθεροποιητικό και αναπτυξιακό της ρόλο, αλλά και στη δημιουργία θεσμών εποπτείας της οικονομικής δραστηριότητας. Περισσότεροι, πλέον, οικονομολόγοι αναδεικνύουν το σταθεροποιητικό ρόλο της δημοσιονομικής πολιτικής, εστιάζοντας παράλληλα στις προϋποθέσεις που καθιστούν επιτυχημένη μια επεκτατική δημοσιονομική πολιτική (αύξηση των δημοσίων δαπανών ή/και μείωση της φορολογίας) σε περιόδους συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας, όπως είναι: ο χρόνος και η διάρκεια εφαρμογής των μέτρων, το μέγεθος των δημοσιονομικών παρεμβάσεων, η διαφοροποίησή τους ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κρίσης και της οικονομίας, η συνεργασία των κυβερνήσεων, η αποφυγή ανεξέλεγκτων δημοσιονομικών ελλειμμάτων που θέτουν σε κίνδυνο τη μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών και η βελτίωση της λειτουργίας των αυτόματων σταθεροποιητών.

Οι νομισματικές αρχές, σε περιόδους κρίσης, θα πρέπει να στοχεύουν στην ενίσχυση της ρευστότητας της αγοράς, στην αποκατάσταση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών και στην αποτελεσματικότερη εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Επιπλέον, η χρήση των μακροοικονομικών εργαλείων θα πρέπει να είναι περισσότερο φειδωλή σε περιόδους οικονομικής άνθησης, έτσι ώστε να διευρύνονται τα περιθώρια άσκησης επεκτατικών πολιτικών σε περιόδους οικονομικής κρίσης.

Επίσης, η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση έθεσε σε αμφισβήτηση πολλές από τις υποθέσεις της οικονομικής θεωρίας, όπως είναι η ορθολογική συμπεριφορά και η τέλεια λειτουργία των αγορών και, κατ' επέκταση, ανέδειξε την κρίσιμη σημασία εποπτικών και ρυθμιστικών κανόνων και θεσμών.

Τέλος, ιδιαίτερη σημασία προσλαμβάνει πλέον η διεθνής συνεργασία, καθώς η ολοένα και μεγαλύτερη αλληλεξάρτηση των οικονομιών εντείνει τους μηχανισμούς διάδοσης των κρίσεων και παράλληλα αποθαρρύνει μια κυβέρνηση να ασκήσει επεκτατική δημοσιονομική πολιτική, όταν η εγχώρια ζήτηση καλύπτεται κυρίως από εισαγωγές και τα οφέλη μιας τέτοιας πολιτικής διαχέονται σε άλλες οικονομίες.

Έναντι της βαθιάς οικονομικής κρίσης...

α) η βρετανική κυβέρνηση προχώρησε σε μείωση του ΦΠΑ κατά 2,5 μονάδες και σε προαναγγελία αύξησης των συντελεστών φορολόγησης των μεγάλων εισοδημάτων. Ο βρετανός υπουργός οικονομικών Άλιστερ Ντάρλινγκ ανακοίνωσε μείωση των συντελεστών του ΦΠΑ για 13 διαδοχικούς μήνες από το 17,5% στο 15 % με στόχο να τονωθεί η αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών κατά 12,5 δις στερλίνες. Μαζί με άλλα μέτρα, όπως αύξηση των (οικογενειακών) επιδομάτων για τα παιδιά η κυβέρνηση του Γκόρντον Μπράουν σκοπεύει να ρίξει στην οικονομία περίπου 20 δις στερλίνες (1% του ΑΕΠ).

Επίσης, η νέα αμερικανική διοίκηση του Μπαράκ Ομπάμα φαίνεται ότι ετοιμάζει πρόγραμμα τόνωσης της οικονομίας που θα μπορούσε να φτάσει και στα 700 δις δολάρια τα δύο επόμενα χρόνια.

ΤΟ ΒΗΜΑ, 25/11/2008

Έναντι της βαθιάς οικονομικής κρίσης...

β) ο πρόεδρος της ΕΚΤ Ζαν Κλωντ Τρισέ και οι συνάδελφοί του προέβησαν στη μεγαλύτερη μείωση των βασικών επιτοκίων δανεισμού στη δεκάχρονη ιστορία της ΕΚΤ, από το 3,25% στο 2,5%. Επιθετικότερες στις κινήσεις τους ήταν οι κεντρικές τράπεζες της Βρετανίας και της Σουηδίας. Η Τράπεζα της Αγγλίας μείωσε τα βασικά επιτόκια από το 3% στο 2% , επίπεδο που είναι το χαμηλότερο των τελευταίων 40 χρόνων. Η κεντρική τράπεζα της Σουηδίας, προκειμένου να διασώσει τη βυθιζόμενη οικονομία της, μείωσε τα βασικά επιτόκια από το 3,75% στο 2%.

Αλλά και η τράπεζα της Νέας Ζηλανδίας μείωσε στο 5% τα δικά της επιτόκια, ώστε να τονώσει την οικονομία που πλήττεται από την πτώση των τιμών των πρώτων υλών και εμπορευμάτων.

ΤΟ ΒΗΜΑ, 05/12/2008

Αλλά έναντι της βαθιάς οικονομικής κρίσης...

γ) η παραλία του Newport στην Καλιφόρνια αποτελεί ένα από τα πιο ειδυλλιακά μέρη στον κόσμο ενώ δεν παύει να είναι ένα από τα καλύτερα μέρη για να μελετήσει κανείς το μέλλον της παγκόσμιας οικονομίας. Το ποσοστό ανεργίας διπλασιάστηκε από το 2008, φθάνοντας στο 12% και η “Χρυσή Πολιτεία” ξεκίνησε τις περικοπές σε όλους τους τομείς.

Στην Καλιφόρνια είναι εγκατεστημένη και η Pimco, ο μεγαλύτερος διαχειριστής ομολόγων στον κόσμο. Στην καθιερωμένη ετήσια συνάντησή τους, τα στελέχη της ισχυρίστηκαν πως οι χρηματαγορές μπορούν μόνο να επανέλθουν σε “νέα φυσιολογικά” επίπεδα όμως πολύ χαμηλότερα απ’ ότι στο πρόσφατο παρελθόν. Κατά το διευθύνοντα σύμβουλο της Pimco Mohamed El-Erian “το τραπεζικό σύστημα θα είναι απλά μια σκιά του παλιού του εαυτού” και οι αγορές τίτλων μια «σκιά της σκιάς». Μια ακόμα ανησυχία του κ. El-Erian είναι μήπως η κυβέρνηση παρατείνει την, εξαιτίας της βαθιάς κρίσης, παρέμβασή της στην λειτουργία των αγορών και του καπιταλιστικού συστήματος πέραν του επιθυμητού.

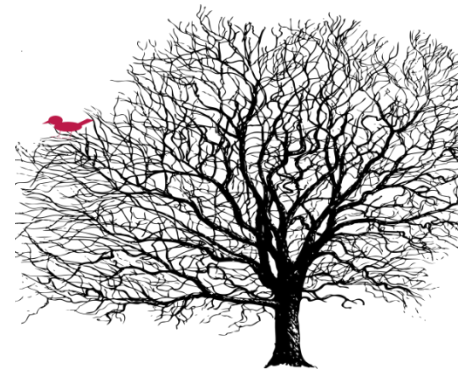
THE ECONOMIST, 01/10/2009

Έναντι της βαθιάς οικονομικής και δημοσιονομικής κρίσης...

Το Μάιο του 2010 δημιουργήθηκε ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Δημοσιονομικής Σταθεροποίησης συνολικού ύψους 500 δισ. ευρώ. Αφορμή για τη δημιουργία του μηχανισμού απετέλεσε η δημοσιονομική κρίση στην Ελλάδα και στόχος του μηχανισμού είναι ο περιορισμός του κινδύνου μετάδοσης μιας δημοσιονομικής κρίσης που αντιμετωπίζει ένα κράτος μέλος της ζώνης του κοινού νομίσματος στα υπόλοιπα.

Η δημιουργία του μηχανισμού στηρίχτηκε στο Άρθρο 122, παράγραφος 2 της Συνθήκης, σύμφωνα με το οποίο προβλέπεται η στήριξη οικονομιών που αντιμετωπίζουν έκτακτες περιστάσεις και ως τέτοια χαρακτηρίστηκε η τρέχουσα οικονομική συγκυρία.

Πίνακας 1.3: Εθνικές πολιτικές εξόδου από την κρίση

ΧΩΡΕΣ	ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ
ΗΒ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Μείωση του ΦΠΑ ✓ Εφαρμογή προγραμμάτων ενίσχυσης χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (πχ εγγυήσεις σε τράπεζες, ειδικό πρόγραμμα διάσωσης της Bradford and Bingley)
ΗΠΑ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ “Bad Bank” απορρόφηση τοξικών χρηματοοικονομικών προϊόντων ✓ Επιδότηση αυτοκινητοβιομηχανιών (General Motors, Chrysler) ✓ Φορολογικές περικοπές ύψους 310 δις. δολαρίων ✓ Εφαρμογή προγραμμάτων ενίσχυσης της ρευστότητας της αγοράς (πχ The Commercial Paper Funding Facility, The Money Market Investor Funding Facility) ✓ Αγορά εταιρικών ομολόγων
Ολλανδία	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Εφαρμογή προγράμματος ενίσχυσης χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και διάσωσης εταιρειών (ING, Aegon)
Ιρλανδία	<p>Μέτρα εξυγίανσης του τραπεζικού συστήματος και των δημοσιονομικών μεγεθών στο πλαίσιο του Μνημονίου Συνεννόησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ιρλανδικής κυβέρνησης, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Επανακεφαλαιοποίηση τραπεζών και απομόχλευση τραπεζικού συστήματος ✓ Περιορισμός δημοσίων δαπανών και υιοθέτηση ανώτατων ορίων σε πολυετή βάση ✓ Περιορισμός του δημόσιου τομέα ✓ Διεύρυνση της φορολογικής βάσης (περιορισμός φοροελαφρύνσεων και φορολογικών κλιμακίων) ✓ Αύξηση του ΦΠΑ
Ελλάδα	<p>Μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής στο πλαίσιο του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη-μέλη της ζώνης του ευρώ και το ΔΝΤ, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Μείωση μισθών στο δημόσιο τομέα και στις επιχειρήσεις που ανήκουν στο κράτος ✓ Μείωση συντάξεων ✓ Μείωση απασχόλησης στο δημόσιο τομέα ✓ Περιορισμός ελλειμμάτων των κρατικών επιχειρήσεων ✓ Αύξηση ειδικών φόρων κατανάλωσης και ΦΠΑ ✓ Επιβολή έκτακτων εισφορών στα υψηλά εισοδήματα

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση διαθέσιμη εδώ: <http://www.poleconomix.gr/portal> (υπό τον τίτλο *Σημειώσεις*).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Νίκος Κουτσιαράς 2015. Νίκος Κουτσιαράς. «Πολιτική Οικονομία Ι: Μακροθεωρία και Πολιτική. Εισαγωγή». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://opencourses.uoa.gr/courses/PSPA102>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

"Η δομή και οργάνωση της παρουσίασης, καθώς και το υπόλοιπο περιεχόμενο, αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία του συγγραφέα και του Πανεπιστημίου Αθηνών και διατίθενται με άδεια Creative Commons Αναφορά Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή Έκδοση 4.0 ή μεταγενέστερη.

Οι φωτογραφίες που περιέχονται στην παρουσίαση αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία τρίτων. Απαγορεύεται η αναπαραγωγή, αναδημοσίευση και διάθεσή τους στο κοινό με οποιονδήποτε τρόπο χωρίς τη λήψη άδειας από τους δικαιούχους. "

